

Over wat een mens gelukkig maakt – André Comte-Sponville (feb 09)

Je hoeft geen filosofie te studeren om de vaak herhaalde conclusies van 2500 jaar wijsgerig denken van zo vele vooraanstaande filosofen over wat een mens gelukkig maakt te kunnen begrijpen.

Het hoogste geluk in een mensenleven is de *Liefde*. Het enige van ware waarde in een mensenleven is de liefde. Liefde voor wat je bent, voor wat je hebt en voor wat je doet. Niet alleen de hartstochtelijke liefde voor een partner. Ook de liefde voor wat een ander is, wat een ander heeft, wat een ander doet. Ook de liefde voor, de liefde om, de liefde tot, houden van. Houden van je vrienden. Van je werk. Van sport. Van muziek. Van waar je van geniet, zoals van lekker eten. Liefde is het enige dat echt blij maakt, echte vreugde schenkt.

Je hebt lief wat je begeert, wat je ontbreekt en poogt te verwerven, wat je tot je wilt wil nemen. Je hebt lief wat er is, omdat het er is, je voelt vreugde in het geluk van anderen : een vriendschap, je kinderen, het delen met anderen. Vreugde in mooie dingen, de natuur, ambachtelijk werken. Je verblijden in iets buiten jezelf. Een liefde waarin je zowel geeft als neemt.

De hoogste vorm van liefde is de liefde welke uit wijsheid voortvloeit. Zoveel persoonlijk inzicht verworven te hebben dat je je eigen leven, de mensen om je heen, de mensheid, de wereld en de kosmos begrijpt en lief hebt. Slechts om wat ze is, wat ze zijn, niet om wat ze moeten worden. Een Liefde die accepteert, en niet oordeelt, maar slechts liefheeft. Een liefde zoals God lief zou hebben, mocht hij bestaan.

Drie vormen van Liefde dus, Eros, Philia en Agape, zoals de Grieken al beschreven, begerende liefde, vreugdevolle liefde en wijze transcenderende liefde. *Eros*. De liefde die neemt, die niets anders kent dan genieten of lijden, dan bezitten of verliezen. *Philia*. De liefde die zich verheugt in het met elkaar delen, die het goede wil voor degene die ons goed doet. *Agape*. De liefde die aanvaardt en beschermt, die geeft, vergeeft en overgeeft, die zelfs niet meer vraagt om wederliefde.

De begerende liefde heeft ieder van ons, we ervaren die dagelijks. De vreugdevolle liefde ervaren we zeker niet iedere dag. De wijze liefde verwerven we slechts als we wijzer worden. Het is de wijze liefde die ons leert sterven en dus leven. Het is de wijze liefde, die de vreugdevolle liefde verdiept en voorkomt dat de begerende liefde ons diep doet lijden.

Maar voor je tot enige wijsheid komt, zul je eerst de liefde voor de waarheid moeten vinden en ervaren. Waarheid niet meer relativiseren, maar op zijn minst mogelijke waarheden over de onszelf en de wereld om ons heen aanwezig veronderstellen. Dan pas heeft kennis zin. Dan pas is discussie met de ander mogelijk. Dan pas kan inzicht rijpen tot wijsheid. En wijsheid tot Agape